

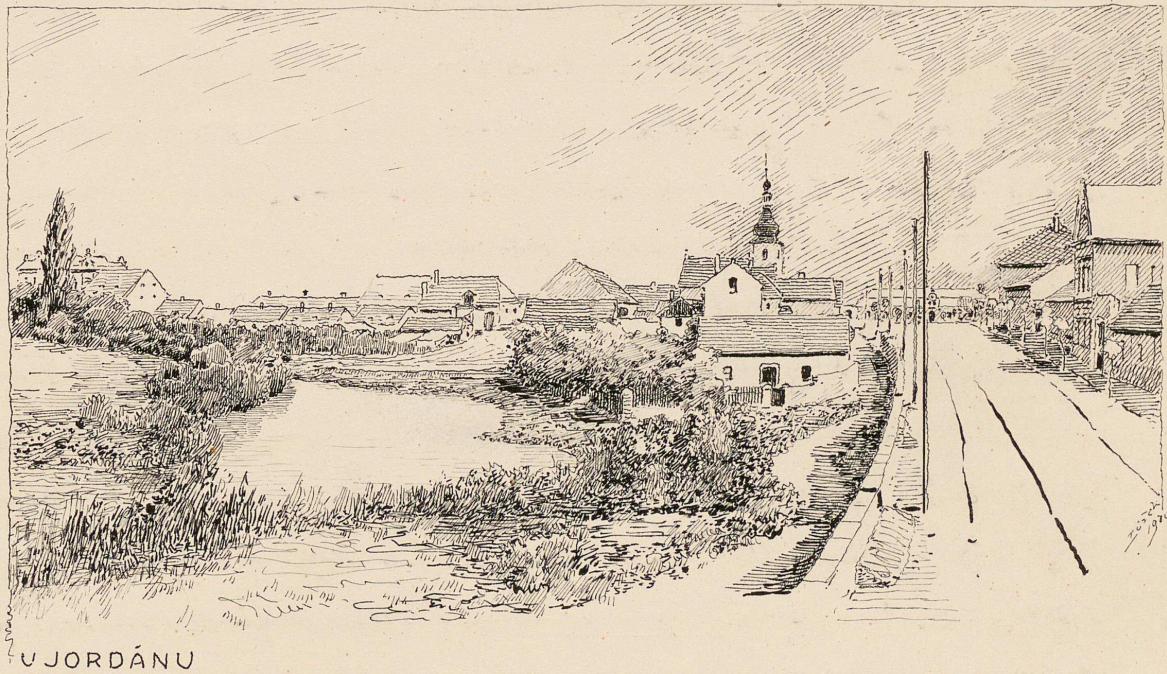
KOSTEL A KLÁŠTER = SV. MÁŘÍ MAGDALENY

V BENÁTKÁCH - DOBROMĚŘICích

Kde stával Když jdeme z Dobroměřic po silnici ke kameným mostům, odbočuje k Lučeradu do luk polní cesta již nedaleko mostů. Podíváme-li se přes ^{hradní zed'} na opačné straně západní, vidíme, že v těchto místech zdvoř mostů vyrostá z ploškých vyvýšených břehů. Po obou stranách mostu ještě to místo, kde stával klášter s kostelem sv. Máří Magdaleny. Sem vystíaly mosty od Loun, okolo proudu ramene řeky Ohře. Budovy klášterní, asi jen neveliké, s kostelem, či kaplí, jak výslově a určitě praví správy, stály tedy vlastně na louce poněkud vyvýšené, na nějakém naneseném pahorku. Na straně ke vsi bylo nějaké úklabí neb rokle vymletá vodou, přes kterou přípravují se ještě oblouky mostku. Město bylo tedy dobře chráněno vodou na třech stranách, klášter i jinak zpevněn a uzavřen jako tvrz tvrzou brankou s věží. Hradní kláštery vůbec se podobaly tvrzí neb hradců jako vejce vejci. V klášteře byly jen celz hajícnic - Magdalenek, komory pro služebné a na zásoby, v mire, ale v době nepokojné bylo povinností robomí, aby poddaní strážili a bránili klášter proti škůdcům. Radu toho, založeného

pro kající řeny, byl velikým příznivcem poslední biskup pražský Jan IV z Dražic a po 11 letech nuceném pobytu u papeže v Avignonu zavedl rád v Čechách.

O našem klášteře se praví, že ještě často bylo povodněmi zaplavován a ničeno, až konečně po vymoci jeptišek byl kostelík poborený opuštěn a nový postaven u mostu na straně lounské. V trosekách budov usadili se chudí lidé z města. R. 1602 při velké povodni zničeno vše dokonale. Z toho roku pochází vyobrazení na stř. od Willenberga, které ovšem ne-mi věrné, ale s dostatek znázorňuje situaci z toho roku.

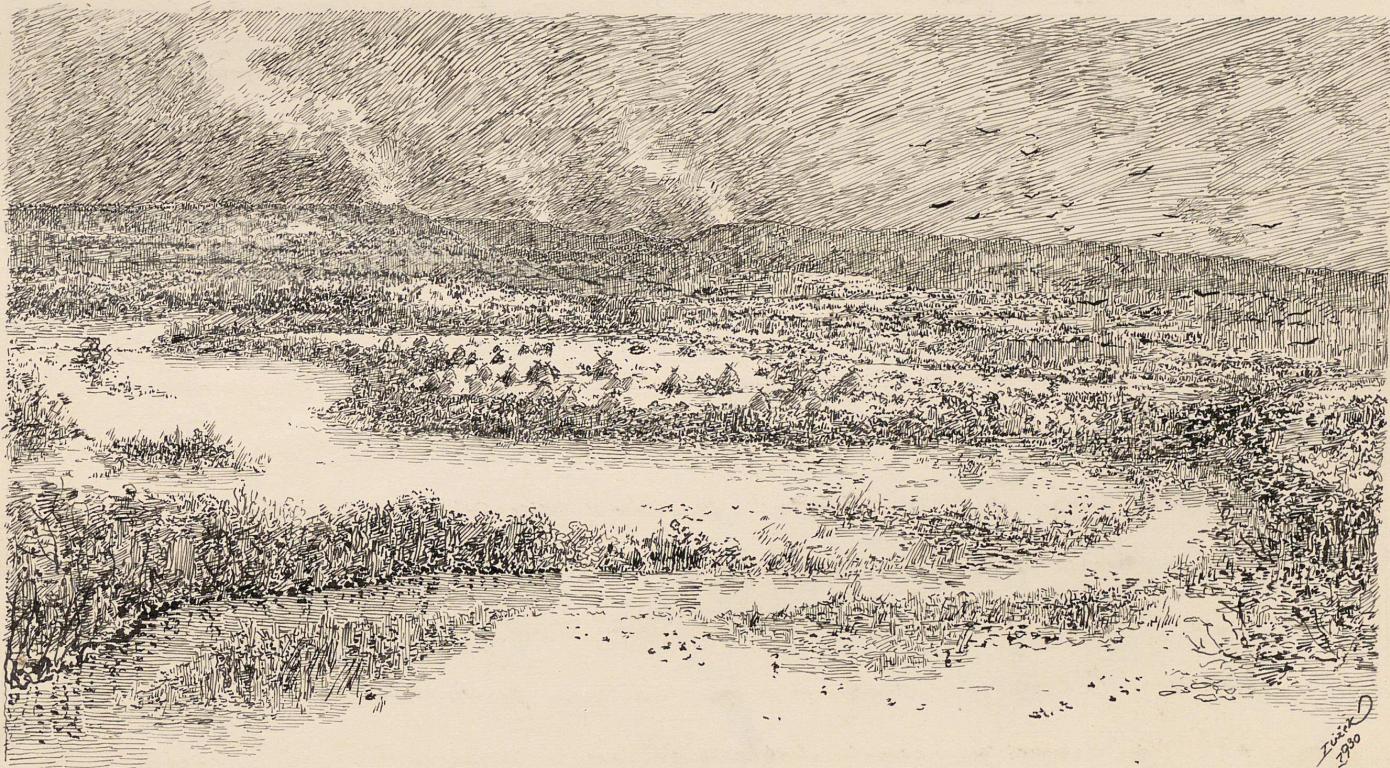
U JORDÁNU

Klášter založen na místě povodněmi zaplavovaném, nevhodném.
 Ale uvažme, že řecisté bylo mnohem kloubějí a vody bylo méně, neboť byla
 zadržována ve velmi četných rybnících, nádržkách, bahnech, že neby-
 vala svedena rychle v říční tok tak, jako nyní. Velké vody na řece
 nebyly pravidelně tak nahle, přívalné, ale rase trvaly dlonho. Roz-
 delením říčního toku zamezeno prudké hromadění vod. A pozoruhodno-
 jest, že většina vesnic při Ohře vznikla v lučních polohách: Le-
 mesice, Obora, Počedělice, Vorašice, Radonice, a teprve později aspoň
 částečně přemístěny výše, kam voda nedosáhla. R. 1602 povoden-
 víbec odnesla a rovrátila Skupice, která pak postavena výše. R.
 1862 velká voda demolovala polovinu Počedělic a Kysely, kteréž
 jsou nyní chráněny pevnými hrázemi před přímým návalem vod.
 Také jest možno, že před založením kláštera byla v tom místě ně-
 jaká osada neb dvorec, jako Lurcrady.

Rok založení a listina zahádající není známa. Jis-
 to jest, že klášter nás založil dědičný rychtař lounský Frycek
 Bér při r. 1321, jak se praví ve stvrzovací listině z r. 1400 krále
 Václava IV. R. 1321 bisk. pražský Žan z Dražic nadání Bérovo
 potvrzuje. Tato stvrzovací listina praví, že na městisti blíz města
 Loun na břehu řeky Ohře vystaven kostel a klášter sv. Marii Mag-
 daleny, z výsadní listiny na privil. odpustkové 1380 víme, že to by-
 la pouze kaple - kostelík. Slovem městiste označ. místo stavební.

Zakladatel Bér nadal jej tím abožím, které měl
 v Dobroměřicích, pole, úhory, pastviny, chmelenice, sady, právy ry-
 bářskými, honebními. Z toho, že zakladatel byl dědičným

dědičným rychtářem v Lounech, vycházel na jistotu, že rod jeho byl vynikajícím patricijským rodem městským od srážku města a lokátorem městské obce, t.j. že hospodářský podnik vysazení města realizoval. Musel to být rod od počátku města vynikající a z mýry bohatý, jak se samo sebou rozumelo při lokacním podniku tak velikém. O rodu tom víme, že mimo důchody z dědičné rychly městské měl hojně jméni pozemkové v městě, v Cibolivech,

U DOBROMÍŘIC ZA PRADÁVNA — POLESI — BRÁNA DO POLESI ÚŽLÁBÍ U HŘIVIC —
— SÍDLÍSTĚ NA >POPLUŽÍ< . V POZADI NAVRŠI - NYNI LOUNY —
— TOK-RAMENO-REKY V BAŽINACH —
OHŇOVÁ NÁVĚST K ÚTĚKU NA STRÁŽI - NA ROVINÁCH - NA MARKVARCI - V DOBĚ NEBEZPEČÍ —
— SÍDLÍSTĚ U HOŘAN — — POVLOVNÉ ODLESŇOVÁNÍ PASTVENÍM - STEPNÍ OBŮRKY —

v Blažanech a když v Dobroměřicích, slánil pro Augustiniánoký klášter biskupův v Roudnici pozemky dvora Větrina, Brzinský v nynější Novoves, Smolnici a osunul se mezi vlad. rody jakožto majitele Divic a ponději Vršovic).

Nadání dostalo se schválení papeže Benedikta XII v Avignonu 26/6. 1336 a krále Jana, který klášteru přidal nějaký les u Rěnicova (Rěnčova). Rod Berán, jakozto pán kostelního podací v Dobroměřicích a statků nadacního, svěřil část svého patron. práva klášteru. Jak staráka rovněž bylo vypravováno při děj. kostela.

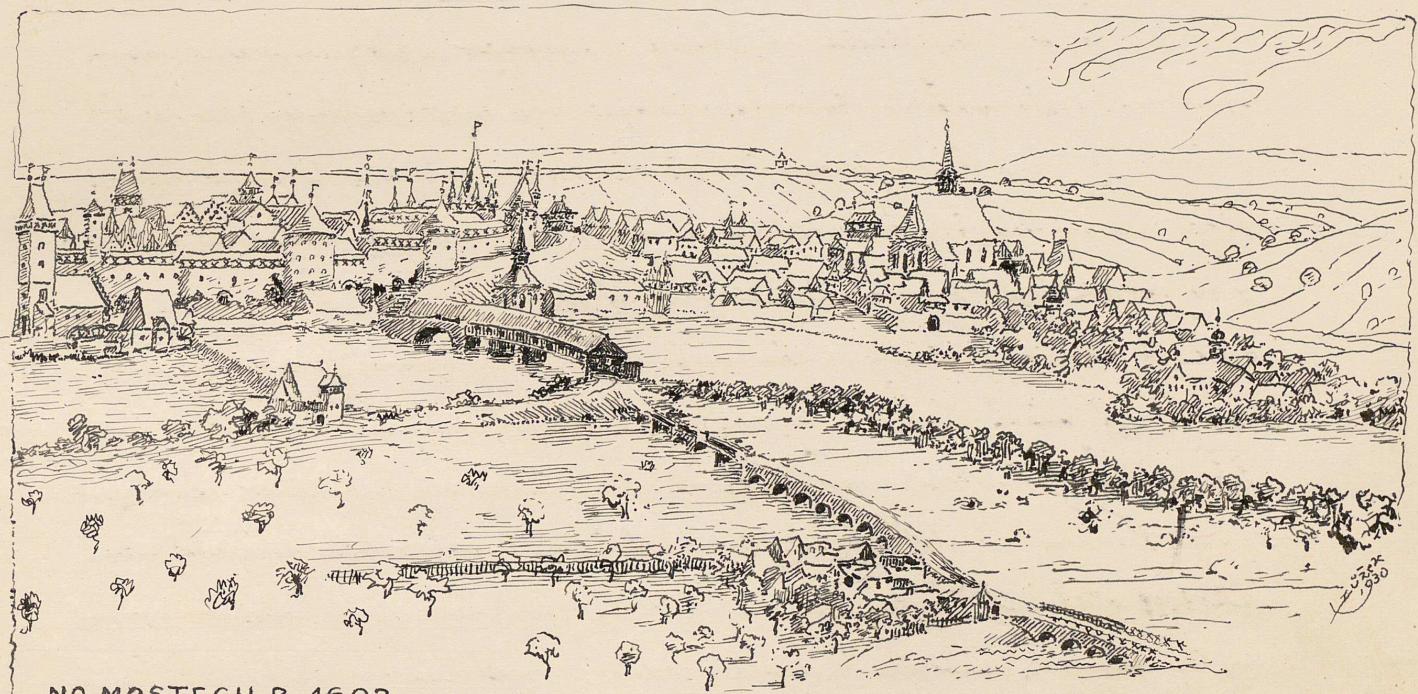
Listinou 3/5. 1334 vydanou rukladelem bylo poručení se svým statkem a ustavovil, co by mělo město Louny učiniti, kdyby zemřel. Od volává se na rukl. listinu SVÉHO kláštera, ve které ponechává volbu kláš. představených svým dědicům a svrzení generálu řádu. Toto ustavování cíli proti plánemu řádu církevnímu. Druhé ustavování v příčině té, kdyby jeptišky a převoryše špatně hospodářily nebo říly v ne-káni, kl. jméní rozhazovaly, aby mohli (dědicové) jinou převoru volit a marnotratnou sesadit, nebylo ole řádových pravidel postupem pravidelným. Proto vznikly Magdalenkám dlouhé spory. Jakou důležitost přikládal Berá svému poručení poznáváme z toho, že je dal potvrditi generálu řádu, konselium a příslušným města a biskupovi.

R. 1342 rozmnoženo jméní klášterní, když konsel lounský Štěpán odkazuje dvěma jeptiškám kláštera Markétě a Elisi, dcérám měšťana Kříže Zkopz grossu do jejich života. (Byl klášter jako zaopatřovacím ústavem měšťanstva pro dcery, které zůstaly svobodními)

R. 1335 potvrzuje král Jan, co měl klášter v Dobroměřicích a přidává část blízkých Něčich, část v Trhlavě, „ves Hoblik, část Raný, část podacího práva fary dobroměřické a plat - urok $1\frac{1}{2}$ hřiveny = 96 grosů na 3lánech poplatních v Dobroměřicích.

Jak rozumět mám takovému darování?

Klášter sám neobhospodařoval ve vlastní ręzi pozemky koupř. v Něčichách, na Hoblice a některil sám x přírodního bohatství polí, hajů, vinic a pod, ale zjednal si muže, který s odbornou znalostí rozvohl pozemky na stejné

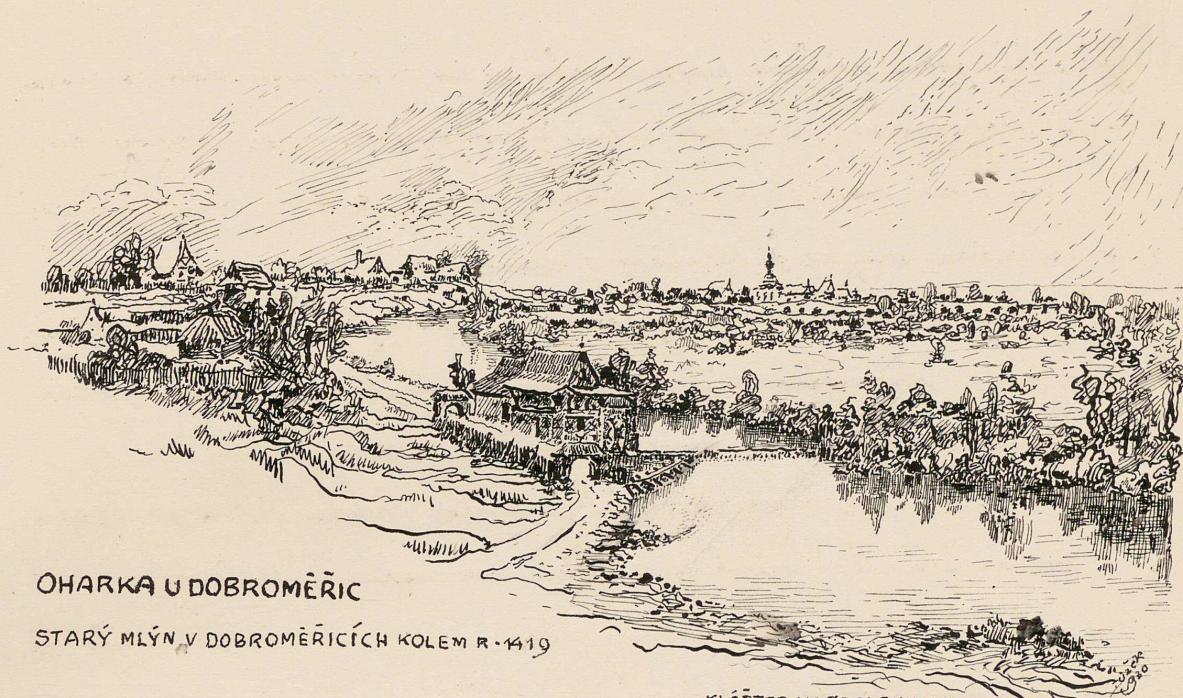

NA MOSTECH R. 1602

DLE SOUČASNÉHO VYOBRAŽENÍ WILLENBERGOVA

dily - lány neb püllány asi o 64 strýčích. Jsou to ty tedy polí, jak se ještě doposavad spátrují v Něčichách. Na vhodném místě vykáral městisťe pro stavbu kolika hospodářství - gruntu, dvorů selských, kolik bylo lánu a püllánu. Pak jeho starosti bylo, aby sehnal, opatřil pro hospodářství sedláky, kolonisty cizí neb domácí a osadil jimi grundy. Kolonisté nedostali grunty jen tak zdarma, ale museli položit za propužení jeho stanovený obnos peněz jakožto zákup, říkalo se podaci, my bychom řekli rávdaček na koupi gruntu. Ale dokonala

to nebyla. Celý grunt zapsanec nebyl a také se neplatil a tak vrchnost získala.
 Základní pozemek by pánem všech pozemků a ostatní půdy. Grunty takto pouze svěřeny koloniistům v užívání dědičně, věčně, moderně řečeno ve věčný dědičný pacht.
 Nebylo to zadarmo. Mimo odvedené podaci zavazán byl odváděti vrchnosti, klášteru, každý rok určitý plat, nazývaný úrok, obyčejně z lánu kopu grosie, z půllánu půl kopy, z plodin a hosp. výběru vůbec smluvný počet strychia obilí, vejce, slupici, beránka, seprávou plec, sýr (avaroh), kmin, oříšky a pod. přírodní dávky, vykonati ročně nějakou práci potahem, hpr. přivézti dříví do kláštera, den neb dva pracovati v senošedi, ve řních, při orbě klášt. dvora v Dobroměřicích, komati poněcku a hlídku při kláštere. K udržení hárne, porádku vesni, k sebrání platu a naturálních dávek pán, vrchnost, ustavovala rychtáře, klerikům byl obyčejně lokátor, jenž za práce, spojené se základníma a vysazením vsi obdržel ve vsi statek, z něhož nebyl povinen odváděti ani plat ani dávky, nekonati roboty. Byl tedy jeho statek svobodný a dědičný, potomci a dědici dědili i rychtařství veské, t.j. soudní pravomoce v obci, právo rychtařské ulkuvelo na svobod. statek rychtelním. Na sboru klášterním jmenoval se rychtař též nápravník (Černochov), jinde vojt. fojt (V Necichách u fojtů, v Jenku. vě u „vojtu“). Tím velmi stručně ukázáno, jaké bylo hospodaření na sboru klášterním. Tento způsob hospodaření přinesen byl do Čech německými koloniisty a proto dostal jméno právo (způsob) německé, jinak purkrechtní, též rákupní neb emphyteuse, snadno a rychle řečeno - dědičný, věčný pacht. 1 gros český asi r. 1330 měl by platitou hodnotu asi 6-7 Kčs, ve skutečnosti mnohem větší - strych

OHARKA U DOBROMĚŘIC

STARÝ MLÝN V DOBROMĚŘICích KOLEM R. 1419

KLÁŠTER MAGDALENITEK
V BENÁTKÁCH PŘED ZKAŽENÍM

svordého obili stál senkrát 2-3 grosé, ovce grosé). Byl to vrchnostenský plat značně veliký, a mimo to sedlák musel odváděti berni královskou, „ponoc“ ve svářních případech, desátky, ale byl chráněn před libovouli vrchnosti, poněvadž plat byl staří (stejný rok na rokem) a věčný (na všechné časy smluvou a zavázán)

Zevnějším znakem vysazení vsi na německé právo jsou pravidelně rozdělené tahy polí. V Dobroměřicích se to nestalo, očimž vypravováno bude na jiném místě.

Předhukha zakladatele kláštera, vyslovená v jeho poručení, že nastane nedorozumění mezi představenými kláštera a patrony a dědici jeho, brzy se splnilo.

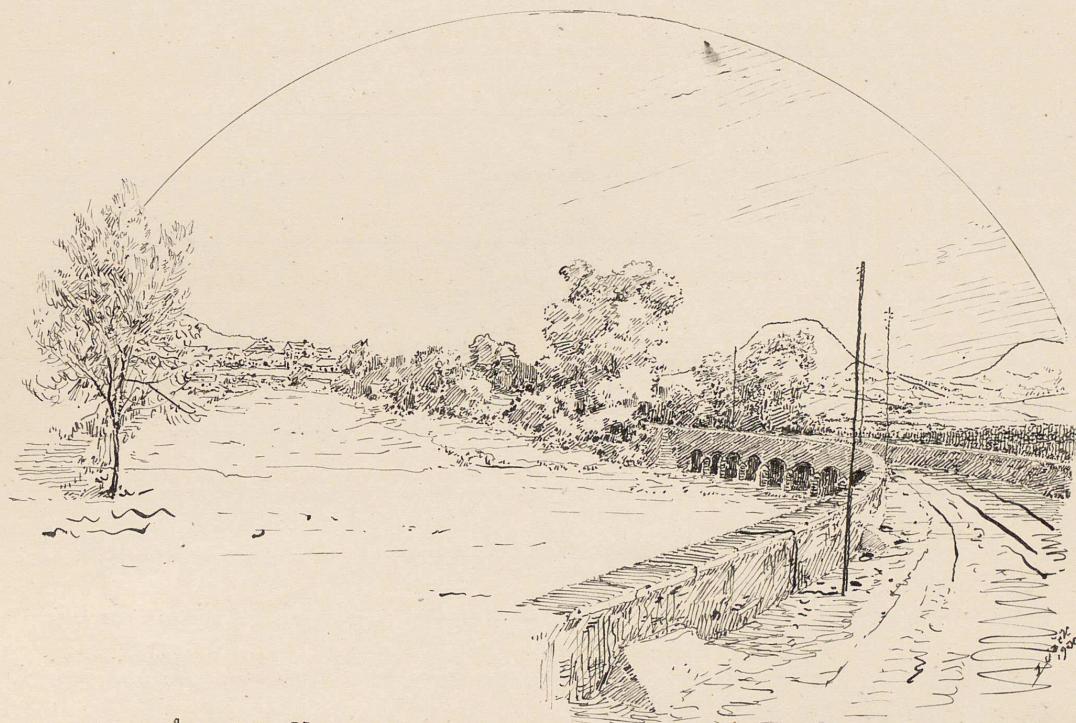
Již r. 1364 rozhodnuto v nastalem sporu dle platného církevního práva následovně:

/.

1. že převor a konvent kláštera mají právo voliti se probosta (správce svého sboru), účedníky dle své libosti a nejsou povinni klášti účty patronům, dědicům Bérovým;
2. dědicům Bérovým přiznáno patron. právo k farě dobroměřické, ale mají se dorozuměti s převorem a konventem;
3. k farě dobroměřické podáván bude kněz z klášt. duchovenstva, nebudou-li dědicové zakl. přikárceli (viz Kostel str.);
4. děd. Bérovým dává se právo, že mohou, kdyby převory se špatně hospodarila neb každou v klášteře poklesla, udati je představeným řádu k jejich napravení;
5. patronové a zakl. kláštera mají hajiti klášter před útoky a násilím;
6. kdyby někdo z dědiců rodu zakladatelsova upadl v chudobu, mají se oň postarat o oděvem a stravou a kdyby z příbuzenstva se některá žena neb dívka chchela státi jeptiškou, má k tomu uplnou volnost (bez věna). Tohoto článku bývalo asi použito, z čehož vznikla později myšlenka učiniti a nadání klášt. nadání ke říptálu v Lounech, když kl. zanikl.

V českých potomnických rozmnožil se počet patronů, a nichž každý si dělal nějaké právo ke klášteru, kdo má byti správcem kláštera, kdo má mít v uschování klášterní listiny. O tomto rozsouzení 1400, že dva z rodu Bérova mají mili správu statků, listiny pak mají byti uschovány v truhle, k níž je čtvrtý klíč v uschování dědiců a patří u rady města Louň. Tou dobou byl dědic rychtářem louňským Žána z rodu Bérova.

Jiná pře vznikla bryzy po roce 1364 s farářem dobromrickým, kterým byl
tou dobou Petr. Příčina toho byla, že klášterní stavby stály částečně na půdě

NA KONCI MOSTŮ U DOBROMĚŘIC

MÍSTO, KDE STÁVALA ČÁST BENÁTEK A KLÁŠTER MAGDALENITEK

- obce dobromrické a tom farář přišel o desátek z těch pozemků. Kde ty stavby stály, o tom se nepraví. Nejspíše to byl klášterní dvůr v místě,
1. kde je nynější ovčín, panovníký sýpka, škola. Klášter povinen jest faráři Petroví a jeho nástupcům ze dvoru a popluží dávati 4 korce žitá, 4 pšenice, 4 ječmena, a ze mlýna, který se nachází v mezech faráři 12 korcu žita a 1 kopu grosu pod pokubou 100 kop, z nichž by polovina připadala na stavbu chrámu sv. Václava v Praze a druhá ráduši kostela dobromrického;
  2. klášter zaplatí za radařale platy a desátek $2\frac{1}{2}$ kopu na moře svr.
- Aé;

3. klášter zaplatí 18 kop, které dostal po smrti far. Slavka + 1364 z farního dvora a pozůstatlosti téhož faráře a za ty peníze koupí sebe no pro chudé ve výroční den úmrtí faráře Slavka (zde příklad s av. regálů a spolu, o čemž na jiném místě vypravováno);
4. Petr, farář, koupí od kláštera roční plat za 20 kop grošů, anebo kdyby nekoupil, složí je u pokladníka arcibiskupova do sv. Václava. Listinu potvrdil Jan, syn Wolfína z Pomuka, arcijáhen řádu křížových (pak sv. Jan Nep.)

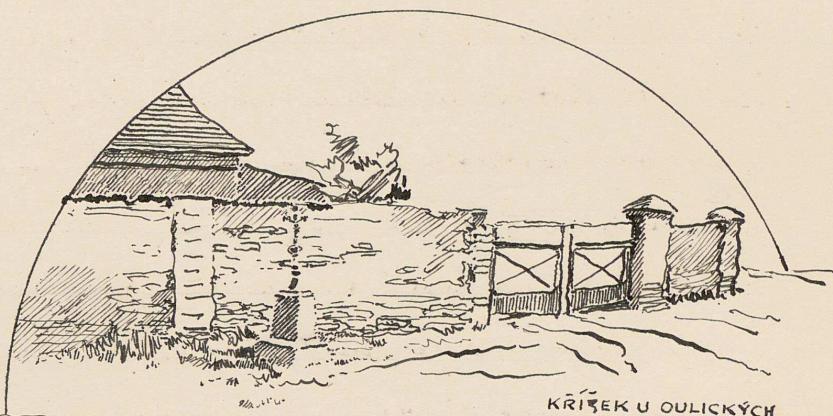
Klášter odhoval se díky faráři místo platu 1 kopu a 24 hřebců o. bili jednu chmelnicu na břehu řeky Ohře a jednu louku, která s chmelnicí souvisela a 1 kopu ze statku Havla v Dobe. ročně (1411. 6/6) Výměna schválena skrze far. Martina v Brloze a Mariáka v Lou.

Převorou tehdejší byla Žofie a Gablenca (Jablonce?), ředitel. zpěvu Anna Teplice, klínčnice Marketa, podpřevorou Barbora, knuchmistrem Vojtěch. Farář Petr byl před tím far. na Kysbě a u Pann. kráce (Výšehrad).

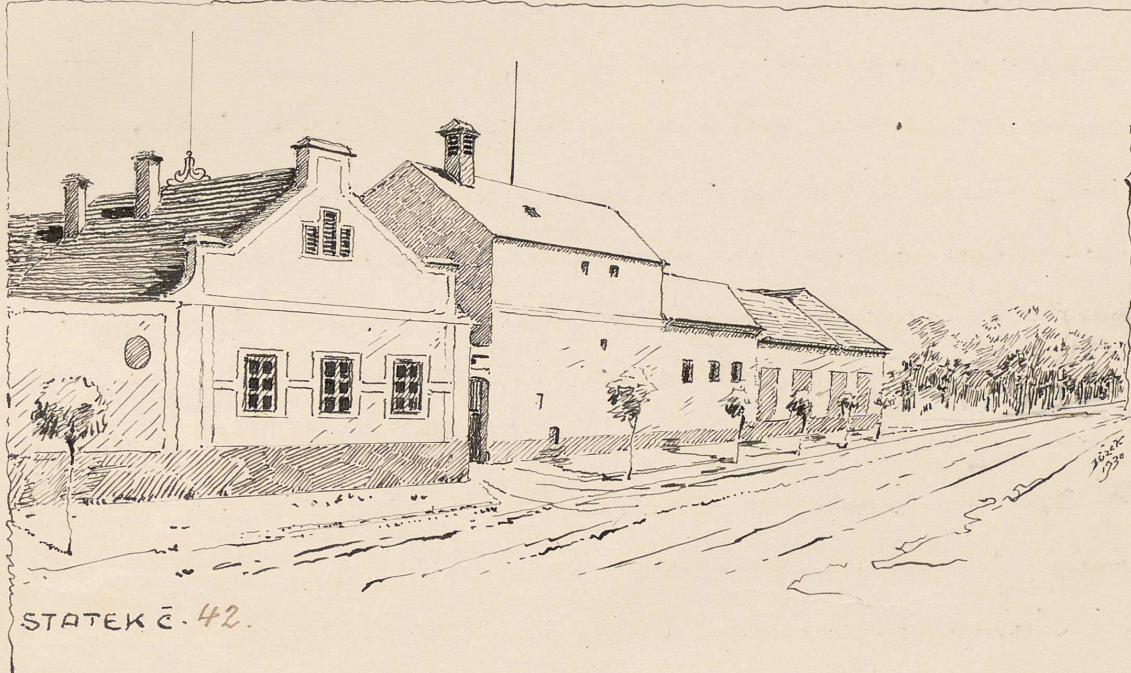
Klášter nabyl výsady 100 dní odpustek r. 1380 kčm, který ve slav. svátcích svátost pokání a sv. oltařní v kapli sv. Marii Magdaleny přijmu a almužnu věnuji k lepšemu opravení kaple

Další osudy až do válek husitských neproskytuji žádné změny.

Tzde byl kl. zničen, neví se; možná, že byl usčten pod vlivem a mocnou ochranou rovníkajícího rodu dědiců Běrových a jiných patricijských rodů měšťanů lounských, jejichž členové nacházeli útulek a opravení v klášteře. Poždejší správy naznačují,

KRÍŽEK U OULICKÝCH

STATEK Č. 42.

že klášter vral za své častími povodněmi, neboť stál na místě zahrádky podrobeném. Mezi r. 1450 - 59 žily ještě jeptišky toho kláštera v zahrádkách ském kláštere u Mostu a dostává se jim šatu a stravy. Když poslední z nich zemřela, rozhodl král Jiří 17/5 1459, aby z klášterního nadání vy stavěl se špitál. Tatků klášt. v bojiích husitských zmocnila se obec města Loun a nyní správa toho xboží svěřena Louním, ale král si ponechává patronátní ochranu a vrch. správu jméně špitálního.

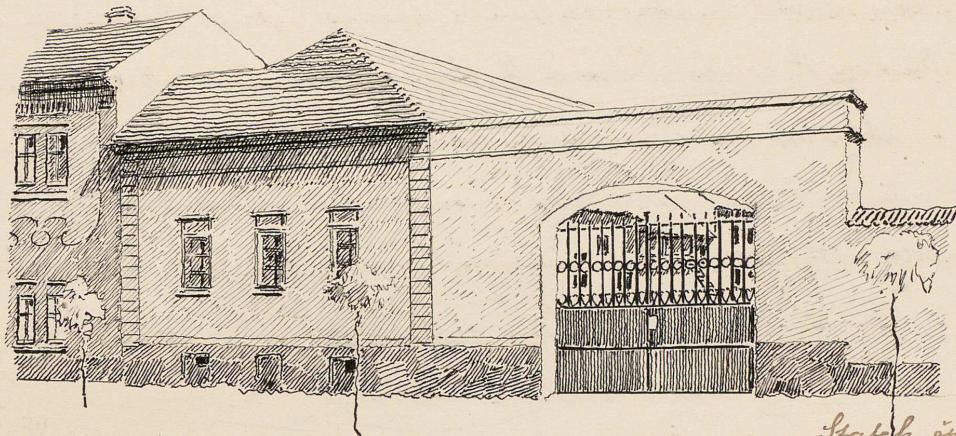
Nadání to obsahovalo ves Dobroměřice s dvorem, rolemi, lukami, zahradami a vším příslušenstvím, ves Nečichy, část Tchlar, Rany, Hoblik a všecko ostatní zboží. Správa špitálu, chudých a nuaných přijímati, pokud příjmy stačí, ponecháno městu.

R. 1471 přihlásil se Jan z Divic a Hoblik jakžto dědic zakladatele a úmluvou s obcí Lounskou sjednáno, že Lounští vystaví opět zničený kostelik svým nákladem a opraví jej tak, aby se v něm služba boží dala za rod zakladatelův a kdyby Jan z Divic v chudobu upadl a toho potřeboval, aby ho vedle jiných opravili, a každý rok 12 kop grosů mečových (na mísenočko) dobrých v zemi české obecně berních pololetně platili o sv. Jiří a Pavle pod krestem každého obyvatele lounského i poddaného moci stavovali. Svědkové úmluvy byli sousedi obce lounské Bavor ze Žichova a na Litolivi a Prokop Hořšovský na Kysbě.

R. 1481 ^{3/7} propouští Jan z Divic město Louny ze závazku, aby kostelik na též místě v Benátkách stavěl, že pro časte povodně rase by mohl ke zkráze přijít a svoluje, aby jej Lounští vystavěti mohli na velkém předměstí vedle špitálu nedaleko mostu, jak bude jej správci na vyobrazení, str. 69.

Za krále Ferdinanda I stavají se statky fundačním jménem ráduši, škol a špitálu v Lounech pod správou města; r. 1623 si ce konfiskováno pro komoru královskou. Po různých držitelích r. 1681 navráceno městu k původnímu určení.

Cást Benátek u Dobroměřic pustla a stala se útočištěm chudého lidu, který v rozvalinách nacházel úkrytu. Zde-li tam byvala

Statek čp. 39.

krčma, jak pověst vypravuje, nedá se prozatím vyzkoušet. Kolem roku 1860 odváženy, rozbírány poslední zbytky rovalin a použity na stavbu hosp. stavení u vináře v Nečichách a nejedno stavení v Dobroměřicích ještě z materiálu budov klášterních, kteréž zbudovány byly ostatně většinou ze dřeva. Po klášteře mezbylo ani nejméně stopy. Jenom prý někdy v noci pobíhá ke ohnivýj pes a vyskásil poznáku, nosního chodce. Taková opuštěná a nevlídná míska ruin oprádána bývala pověstmi o tajemných příšerách a zjevech, kteréž konečně měly jahési opodstatnění v tom, že v rovalinách mivala rozličná bulácká cháška občasny útulek, úkryt (viz pověsti na jiném místě této krajiny).

Jestě o jednom zboření církevním jest řeba se zmíniti: Majetek Dominikánského kláštera v Lounech, který staval na stavebním bloku, kde nyní je Hosp. záložna a skupina domů k jihu a západu, jisté poremky v Dobroměřicích, a nichž bral platy.

Byla ko štěpnice mezi Dobroměřicemi a Lenesíci, jér r. 1395 nesla nemalý úrok 35 kop 16 grošů. Polovici té štěpnice pronajal převor Adamovi a Jakubovi, chmeláři a Dobroměřic za 17 kop 38 grošů. Takový úrok vynášela v té době celá ves, a zdá se mi nemožným, že by štěpnice byla tak rozsáhlá. Nynější pozemky panského dvora v těch končinách nejsou tak

NA RYBNICE

MILÝ
RANSKÁ H.DLOUHÝ
SYNUTEČ

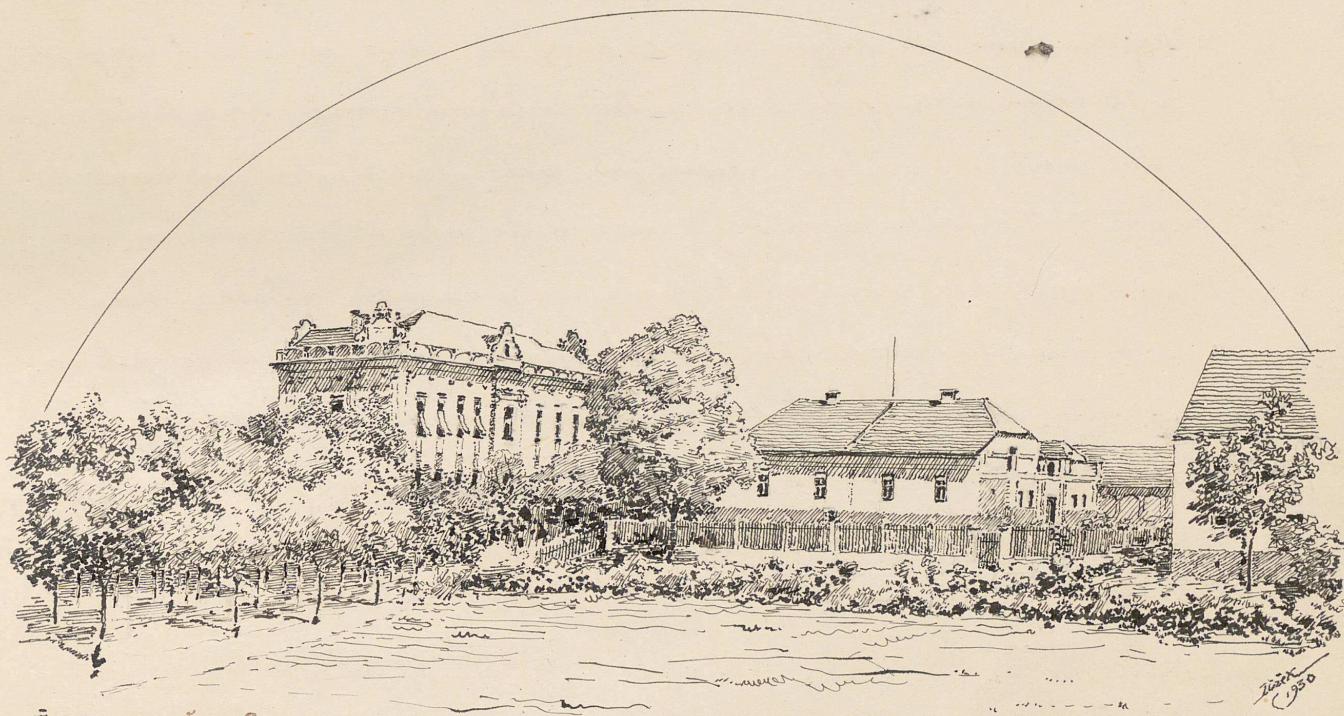
JABLONEC

HOBLÍK. SV. JIŘÍ

rozsáhlé, aby odpovídaly tomu platu. Pak by v nich byly bývaly zahrnutý ostatní selské pozemky, které snad vydány pod plat jednotlivcům. Celá věc zdá se mi podezřelou anebo čísla nejsou správná.

Klášteru náležela dále druhá štěpnice u Dobroměřic, kterou měl pod plat Petr Ohe a Jecha z Rany za 4 kopky 24 groše ročně. Tito

najemci byli asi lounskými měšťany, a nichá oni měli již nějaký majetek, dvorec v Dobroměřicích, druzí v Rané a snad sami naobhospodářovali klášterní pozemky, ale nase vydali je jiným v majetku. Ale to se nedá jist

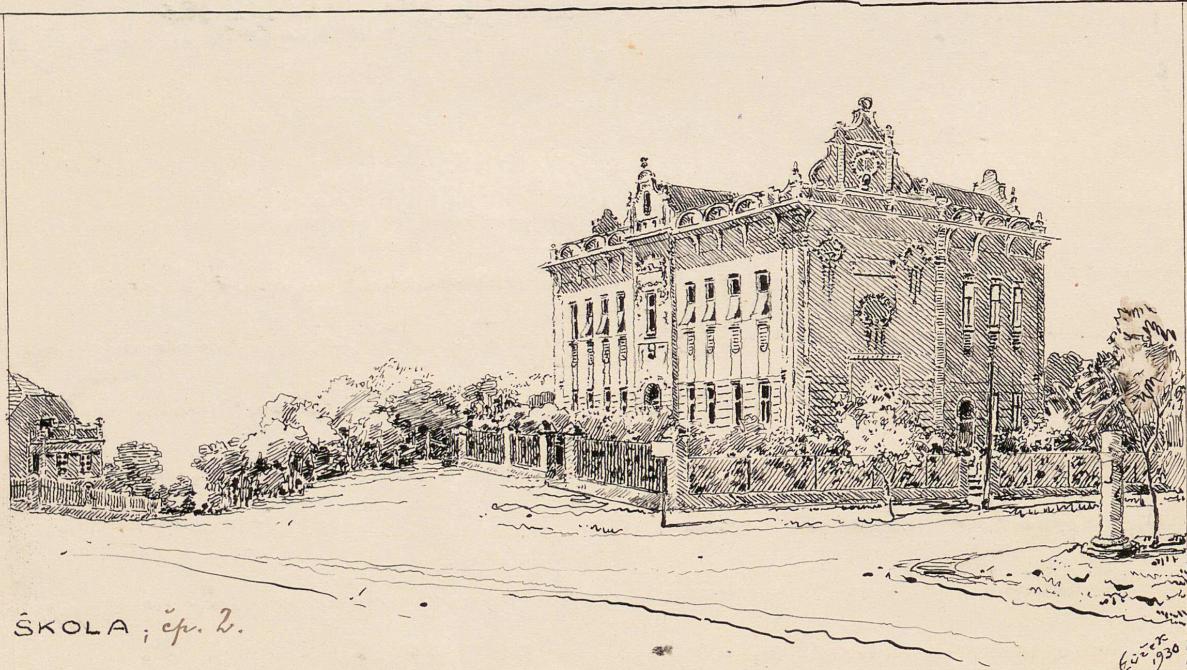

ŠKOLA, čp. 2.

sledovat. Klášter dominikánský byl rozebrán lounskými husity hned při vypuknutí bolesti r. 1419, pozemky ujali dosavadní najemci právem emphyteutickým nebo „za pět proti“, jiné splynuly se zbožím kláštera Magdalenek v dominikánské dvůr dobroměřický. Nedá se pochybovat, že při přirodně ~~je~~ obou klášterních objektech bylo více luk nežli jich zůstalo při potomním pánském dvore.

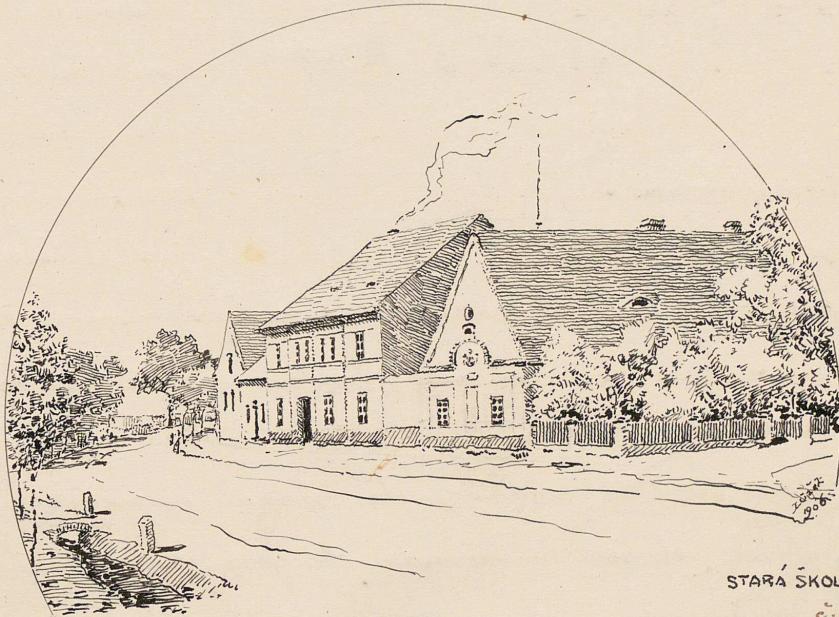
Pozorný čtenář z předcházejícího vypravování postřehne obrázek Dobroměřic a kousek dějin jejich ze XIV. a XV. století. Obrázek ten třeba doplniti ještě v jiném směru. Byl tedy v Dobroměřicích ve

XIV. století a dříve kostel, fara a farní dvůr - či lepe dvorec, dvorec Magdale-
nek s pozemky - asi neveliký, rozsáhlé pozemky dominikánské, dvorec s
„poplužím“, z jehož výnosu opravány a udržovány mosty, které, když se
nepraví, tři lány poplatné Magdalenskám a najočš i jiné lány, kláš-
ter Magdalenské, mlýn na řece, který byl vydán pod plat 1 kopy gr.
a 12 koruc žita (pokrmě se měřicné vybíralo a vrně). Kde tento mlýn
stál, neví se s určitostí. Nachází jsem tento mlýn v poloze pod kostelem,
pod č. 47 z důvodu: V místě tomto říká se na „brodíku“. Tím
se vysvětluje mytí rybník k plavení a napájení dobytka. Dokud
zde tekávalo rameno řeky, v těch místech se přehánival dobytek na
pastvu - brodík. Avšak tohoto pojmenování v dřívějších dobách pou-
žívali naši předkové (a v střední i v severní Rusi ještě nyní) mis-
to slova mlýn. Před mlýnem se v řece neb protoce napříč maku-

ŠKOLA; čp. 2.

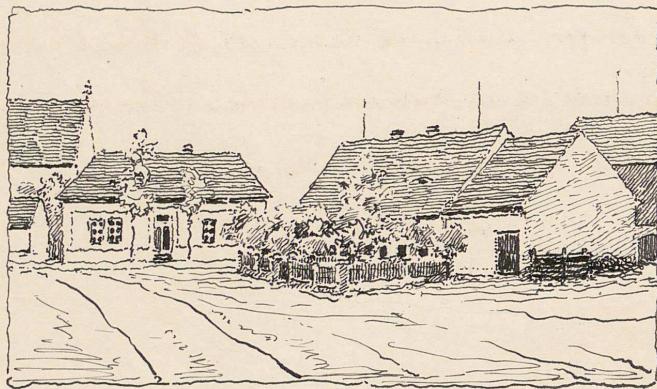
pila hráz, která bránila volnému průtoku vody. Voda nadřízená sváděna byla říabem na mlýnské kolo; po hrázi - vlastně primitivním jezu s kolou a kamení mohlo se snadné přecházet na druhou stranu. A tak vlastní význam slova brod - brodik, brodec netkoře ve význ. slova broditi - přecházeti, ale ve slově braniti - kři vodě (k čehož toho slova bllok, brník, brána, brník (vrch), Brod - ec, brnění aj.). Význam t. slova přesel na mlýn,

STARÁ ŠKOLA - II. TR-V HOSTÍNCI VEDLE
c. p. 5.

tedy i v Dobroměřicích. Druhý - dívod spočívá v tom, že ke mlýnu vedla cesta od kostela a od silnice k Lounům, která dosud je mapována pod zahrádkami, ovšem velmi nízko při Jordáne, kam ji zahrádky automaticky stlačily s vyšší polohou. Mlyn zanikl, když Lounští v polovici XV. století odvedli vodu směrem pod své hradby. Začali prostě u "mořické" stráňe rameno dobroměřické a snad i jinde na více místech. Ostatek pak dodělala voda; staré řeky zarostly, bahno, kaly a splaví je zaneslo a zarovnalo, nové řecistě si rozšířila.

Tenkrát až ramezili Lounští Aoh říčního ramene od Němců k Vísce.
Docílilo se tím zjednodušení přechodu přes řeku.

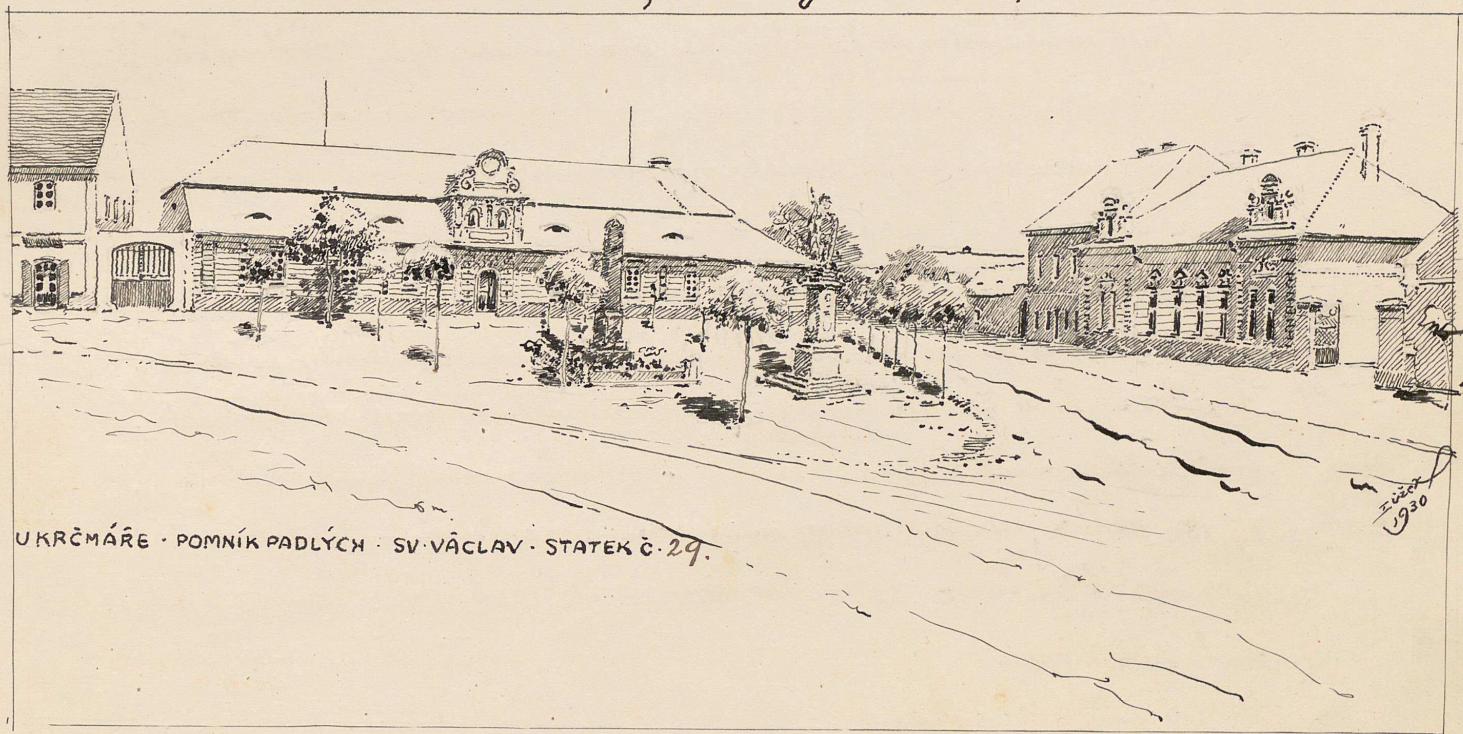
ZA ŠKOLOU : JEDNO POTŘEBNÉ

Lázeň

V místě při starém mlýně nedaleko bývala i obecní lázeň. Naši předkové i na venkovských osadách oblibovali si i v zimě lázeň. Ichase dáváno v sobotu volno, aby mohla ji použít. A jaká ta lázeň byla? Bylo to jednoduché

stavení se světnicí, v níž postavena z velikých kamenů pec. Ta se vytápila, až se kameny rozřavily. Potom se na ně lila horká voda. Utvorila se hustá, horká pára, v níž se maháci vyprášovali, myli, polévali se sase studenou vodou anebo vshakali přímo venku do studené vody v rybnice nebo řece. Poněvadž obyčejný lid nemíval krovna velkou rákosobu prádla, spíše jen jednu košili, tak si ji v lázni na karmenech vydřeli a osušili na neděli. V tom jin posloužila lázenka; nebyla to osoba vlastně k tomu určena, ale nejčastěji slouhová a dcera její. Nebyvaly příliš stydlavé a posloužily i jinak. Když bylo příznivější počasí, teplo, pak se to koupalo všecko, starí, mladí ve volné přírodě, jak je Pánbůh stvořil. Bylo jím nepochopitelné, aby se jeden druhého estýchal; snad jen tak opodal vlastní děvčátko. A ani tu nebylo vlastních ohledů. Když se starodávný mládec oženil a shledal, že je dosud neporušená, nevole vytýkal „jak to, ráč můžes stati, když

řádny o tebe nestál". - Takovým společným koupalistěm dobroměřickým bylo rameno říční a pak těž narvaná biblickým slovem Jordán. Proč se tak jmenuje, není možno vyprávřati. Snad je to předivka, snad se říkalo o studené koupeli či pod „půjdeš do Jordánu“, místo do koupele, snad je to upomínka na dívčí koupele a na zpěváčku při koupání, mytí v sobotu nebo před svátkem: Vodo, vodo, vodíčko,
polib moje Šelíčko,

světil tebe svatý Jan,
světil tebe Kristus Pán,
světili tebe na křížu Páne,
světili tebe na Jordáne,
vodo, vodo, vodíčko,
ať mám zdravé Šelíčko!

Dokud město udržovalo rybniční hospodařství za vrchem, mivalo v Dobroměřicích halby ře protékají pramenitou vodou ze studánky pod kostelem, onad byly přímo v rybnice „Brodíku“.

K starodávnému hospodařství patřily také vselijaké nádržky a louže vodní pro případ požáru, k mácení konopí, lipového lyka. Obce dbaly, aby louže nevysychaly při suchu. V XVI. století vozili poddaní lounští a roboty vodu z řeky do louží ve městě.

Vedle vrchnostenského zboží jiné jmenovaného byly v Dobroměřicích ovšem i jiné dvorce. Termínu „dvůr - dvorec“ užívalo se smyslu takovém jakoto nynější statek, hospodařství, řívnost, grunt, větší, menší chalupa; domek jen s malo půdy neb jen zahradou jmenovali předkové jménem „zahradník“, „podsedek“, taklik jako nyní domáč. Původně podsedků ve vsi nebylo. Bylo tu jen určitý počet hospodařství a to 22. Zajímavé jest, že některá zdejší hospodařství tvorila samostatné dvory se svou vlastní ohradou. Jsou to čísla 4, 7, 13, 18, 19, 20, 39, 42, 47; ostatní tvorí nepřetržitou, souvislou řadu podle silnice - č. 33, 32, 31, 30 (zaniklo), 29, 27, 25, 24, 23; ostatních pět zaniklo.

Že jich bylo opravdu 22, o tom se můžeme přesvědčiti na mapě katastrální z počtu dílců v „kobylách“ a rajoliči na Bohavce. Protože vrchnosti nedovolovaly až do konce XVIII., aby se grunty rozdělovaly mezi dědice, růstaly tak v nedilu až do konce dob patrimoniálních. Po vyplatnění jich z poddanství nastala možnost odprodeje anebo příkoupení polí, takře se utvořil nynější stav až na naše časy. Jak se měnili a střídali jednotliví majitelové bude ukázáno výpisem

Dvorce seloté

z gruntní knihy obce Dobroměřic na jiném místě. Kdo byl držitelem dobrom. gruntu v 14. 15. 16 století, o tom prorazím neni zprávy. *Statky šosovní*
 Z výsady krále Jana 1325 Lounům víme, že měšťanům bylo povoleno,
 aby si zboží venkovské zakupovali v Černčicích, v Dobroměřicích, v
 Čitolibech. Z tohoto privilegia měst. lounských možno soudit, že se v za-

STATEK Č. 20 U JANDŮ

kupování vesnických statků měšťanům nejak překáželo ani v důvodech toho:
 Když měšťan zakoupil statek, tu tento statek nepodléhal dál pod
 právo venkovské rychby a vesnické vrchnosti. Odváděl platy jen takovo-
 vé a v té výši, která byla obvyklá pro město. Jeho grunt měl taková

taková práva a povinnosti, jako by byl ve městě. Takovým gruntům se říká
lo šosovní. Bohatí měšťané koupí šosovních statků užitkové, zúročili
svůj kapitál peněžní. Půjcovatí peníze, aby peníz nase plodil peníz, t. j. na
irok, bylo lehvou, která dovolena jen řídum. O Černicích víme, že všeč-
ky tamější lány byly šosovní; v Cítolibech měli Lounští asi 10 hoso-
dárství a jména měšťanů jsou známa. Nejinak tomu bylo v Dobromě-
řicích, a tu se zdá, že to byly zejména ty osamocené dvory, ne-li i
ty druhé. K šosovním statkům náležely četné, rozsáhlé vinice při Čer-
ném vrchu, na svazích k Něcichům, k hájům černodolským, všude na
stránicích u luk, jak svědčí názvy „na vinici,“ na viničích. Produkt
vína byl velmi důležitým pramenem příjmu hospodářského. Tři vini-
cích bývaly presy vinné, nejvíce společné. Sklepy na ukládání vína
mivali měšťané doma, kamž se vracená šťáva svážela v kádích. Vinice
u Dobroměřic, Černodol, Vršovic sluly na „předních“ horách; vinice u
Chotěboře, Chrabřec, Rany a zvláště na Hoblických úbočích sluly na
„zadních“ horách. K této Lounští stavěli v XVI. století zvláštní dláž-
děnou cestu od Dobroměřic k Něcichům a Hobliku. Když vinice zpust-
ly, nebylo ji třeba, a tak dlažebního kamene použito k dlažbě ve městě.
Vino lounské mělo znamenitou pověst širokodaleko a nepatrilo k tomu
druhu, o němž se vyslovil papájský legát u krále Jiříka Eneas Sylvius
Piccolomini a pozdější papež Pius II., že Čechové pijí ocet a říkají mu
víno. Vinařství pokleslo v našem okolí zároveň se zkázami 30leté vál-
ky, rozplacením lidu vinařského, neznalostí a špatným vzděláváním
révy tak, že koupř. z hoblických 230 strychů vinic před Bílou Horou
zbývalo r. 1730 asi 30 strychů špatných. U Dobroměřic nacházíme ještě

tu a tam zakrnělé keríky révy ve střeň u břesku. Vinnice za školou byl nezdárený, novodobý pokus s pěstěním révy. Právo viničné bylo velmi přísné; byl-li kupři škůdce přistízen za dne, odpykal to ubruším ruky. Když dopadl vinář škůdce v noci, mohl ho zastřelit a na znamení, že se to stalo dle platného práva, položil zabitému perník na

STATEK Č. 19 U PRŮSŮ A CHALUPA Č. 18.

stáří. Když se víno odváželo a presu v hádi-vornici, bylo dovoleno ochutnat i šálu, ale vorníkovi nesmělo scházet v hádi vinnice než na dva prsty. Praxe asi se rozcházel s pravidly, často rozličný „prodák“ a širunka jistě nepřišel na světlo boží. Ani tenkrát nebyli všichni lidé dokonale spravedliví a poctiví.

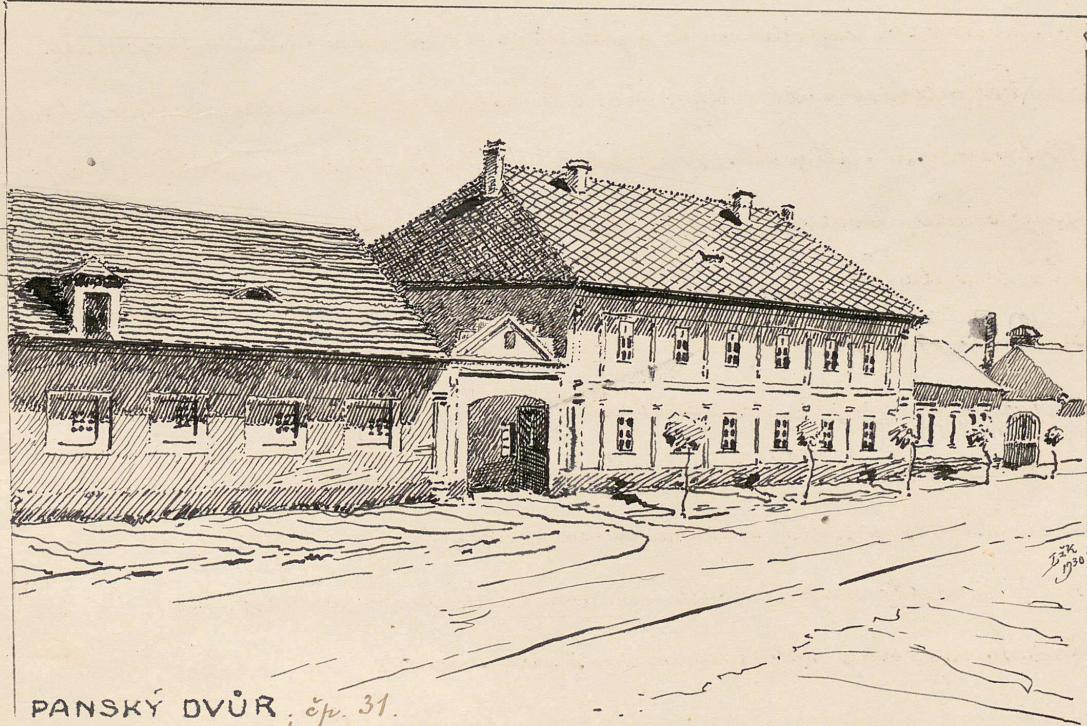
Na rozličných stránkách této kroniky načrtl jsem jednotlivé význačné budovy, moderní podobu hospodařských objektů. Č. 19. 20. 23. 24 pocházejí z 1. polovice 19. století. Ze starších dob není zachováno nic, kromě kostela a č. 45. Tato chaloupka na břehu nad

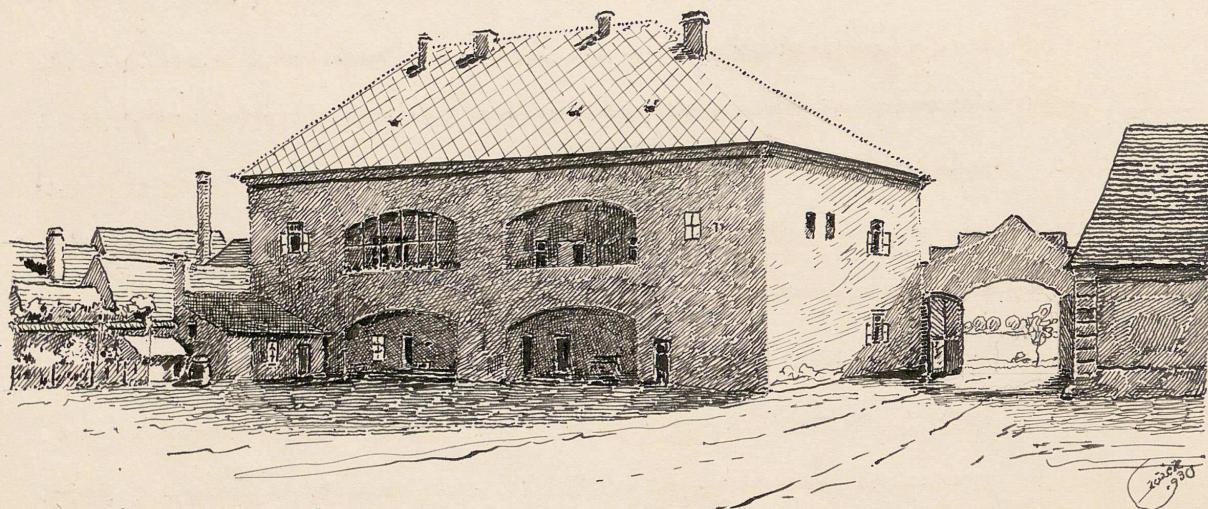
Jordanem (viz str. 92) jest zbytkem jiných budov a použito ke stavbě hrubších kamenů a kostek, snad zbytků budov klášterních. Ke starším stavbám nalezi stodola k dvoru č. 4.

Staré grunty v středověku byly stavěny ze dřeva celé nebo na kameny podzadívkách. Obývací světnice, sín, komory, černá kuchyně, chlévy, kolna, vše pod společným krytem. Přikrá, vysoká střecha s kalenem nebo dinem, prkeným štítem, s vikýřem, s okapem přečnívajícím stěny při ohrobcí; malinká okénka s průsvitnou blanou při samém stroji uzavírána sklápečí okenici či spíše poklopem, který se dal povědou. Ti vzhíru. Při štítě šikmě prkno okapové. Sklípek nejčastěji při stavění na dvore, úzká studnice bedněná bránci. Stodola vždycky stranou od stavění, za dvorem, jednoduchá střecha na sloupech s humnem na skladku obili a povýšeným místem na mlat. Za stodolou či humnem zahrada. Stavění zůstavací nedosahovalo až k ulici. Před ním byla zahrádka a plot s branou, která se zahražovala vráty, a když těch nebylo, tak prostě branami. Celý dvorec kolem musel být ohrazen plotem, ten pilně spravován, zvláště za humnem, aby drubex a dobytek nemohl vzbíhati ven do škody. Proto se hloubil za humnem ještě příkop. Z dvorce vedla za humno branka malá, podle humnen cesta pastevní, pruhon, který se nesměl zamezovati. V Dobroměřicích vedla taková cesta či pruhon na stodolami k východní straně a je ještě částečně mapována. Když ji město přerušilo stavbou stodol, porbyla účelnost, a jest dosti divné, že sousedé toho pořádí jen tak k tomu připustili. Cesta ta měla sloužiti k vyzáření dobytka na pastvu do lek.

„Na mostech“.

Mení lidem uchovalo se toto starodávné pojmenování pro kamený most přes Luku, aniž by si byl toho vědom, proč se tak práví. Nyní jest to ovšem jen jeden z pilířů a oboucích. Mezníky po obou stranách mostu a nasypu k mostu určují délku jeho - 400 m, vlastní most asi o 60 m kratší. Tento most staven r. 1814 - 17 a nynější podobu definitivně obdržel r. 1862. Účel jeho i nákladné stavby byla potřeba spojení silničního v karde době mezi Prahou a Risi a přičin strategických i obchodních. Jíž král Vratislav daroval kapit. Vyšehradské výnosy půjčovce v Lounech a r. 1295 4/7. seznává král Václav, že voda „školáře“, souseda města Louen „Láka“, odkárala ve vsi

PANSKÝ DŮM VE DVORE

Dobroměřicích na opravu mostu platby z „popluží“. Toto „popluží“ dobré známe. Jsou to pozemky ode vsi k východu za panským. Slovem „popluží“ se naznačuje velikost jejich, t. j. plocha, kterouž bylo mořno obdělávati jedním pluhem při obhospodaření. Lidi obyčejně říkají „popruží“. Král Václav stvrdil toto darování, osvobodil je od berní a dávek s podmínkou, aby dvorec byl používán některým měšťanem, a ten aby udržoval most v pořádku. Není třeba se domnívat, že manžel její měl nějaké bližší vztahy se školou, jak by sex „príjmení“ jeho adalo. Bylo to prostě jméno a nějaký tehdejsí učitel sotva vlastnil poplužím a tím méně by byl mohl darovati neb svoliti k věnování tak znamenitěmu.

V té době tedy již stal v Lounech nějaký most přes řeku. Po lukách a přes rameno řeky u Dobroměřic byly si mostky jiné, hafňové, po kterých se mohlo choditi a jezditi pouze senkrát, když nebyla velká voda. Morná,

že věnování týkalo se toho mostku, možná, že v normalních dobách se používalo brodiku.

Povšimněme si blíže toho věnování. Ještě samozřejmo, že s pozemky lesné souvisejí i budovy hospodářské. Z okolnosti té nabírá se nám domněnka, že tím poplužním dvorcem byl nynější panovník dvůr, který zaujímá jen takové místo, jako ostatní selské grunty. Kdyby to byl dvůr vrchnostenský, pak by byl zaujal místo mnohem větší, rozsáhlejší, jak vidíme příklady toho všude jinde. (Víbec ještě pozoruhodno, nápadno, že selské dvorce dobroměřické až na malou výminku mají velmi velké dvory a při nich zahrady, které ovšem nyní jsou zastaveny. Obvyklým příkladem toho byl statek „Kruškovský“, který se rozkládal od dolní ulice až k cestě, která vede k Lenešicům od silnice nečísské. A takových příkladů ještě několik, o nichž vypravováno bude při výčtu majitelů gruntů).

Masty.

Z roku 1462 dovidíme se, že Lounští stavěli most a říčních dubových fošen a křivoklátských lesů.

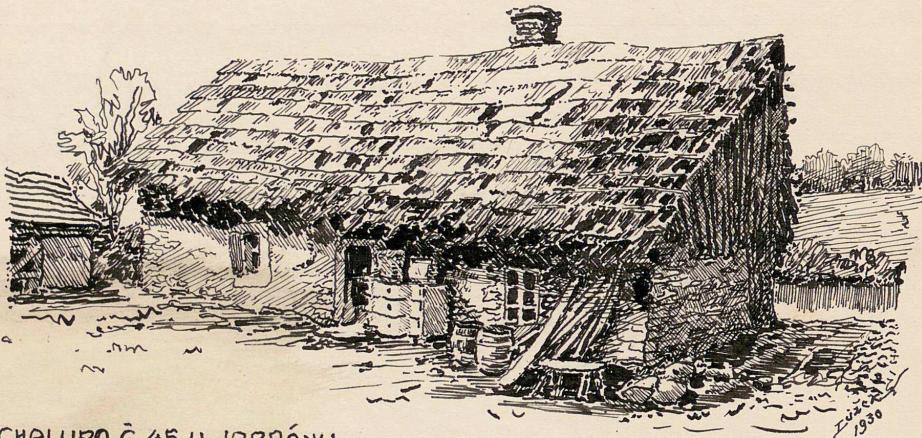
R. 1640 spálili Ivědové při vstupu a Loun káraním, nejvyššího Štanga krytý most.

R. 1641 starčen provizorní most, který však voda vrála;

r. 1650 opět postaven most, který po rozličných opravách vytrval až do r. 1896, kdy nahrazen železným. (Viz vyobr. str. 703). Starý, dřevěný most byl poněkud krátký při lounském břehu, kdež byl jeden oblouk klenutý přes mlýnský náhon. Na mostě, či v tunelu byvalo ve dne šero, v noci iplná tma a nevalně bezpečno. To se týkalo mostu přes řeku.

Na vyobrazení dle Willenberga z r. 1602 vidíme ještě starý most přes Ohři a mosty přes luka (viz vyobr. str. 69). Kdo pozorně prohlíží obrázek,

postřehne jisté nesrovnalosti, ale by nejsou na překážku, abychom si učinili nemohli představu o mostě či mostech. Jsou dílem kamenné o nízkých obloucích, dílem dřevěné na dřevěných neb kamenných pilířích, nízké, které voda brala. Jak vysoko voda vystupuje při velikých zátopách, postudíme a toho, že zatopovala až silnici u Hostince, Stromovky a vystupuje ve říčce až na konci mostu u Dobroměřic. Most na jednom místě přerušen ruinami Benátek. Nyní třebaž neni vyobrazena. Zejména byla pod starým mostem, dozvime se ze zprávy kronikáře Mikšovice. Pak třebaž musela vycházeni i na západ od mostu, až ke strouze na děkanské louce a snad daleko po sta-

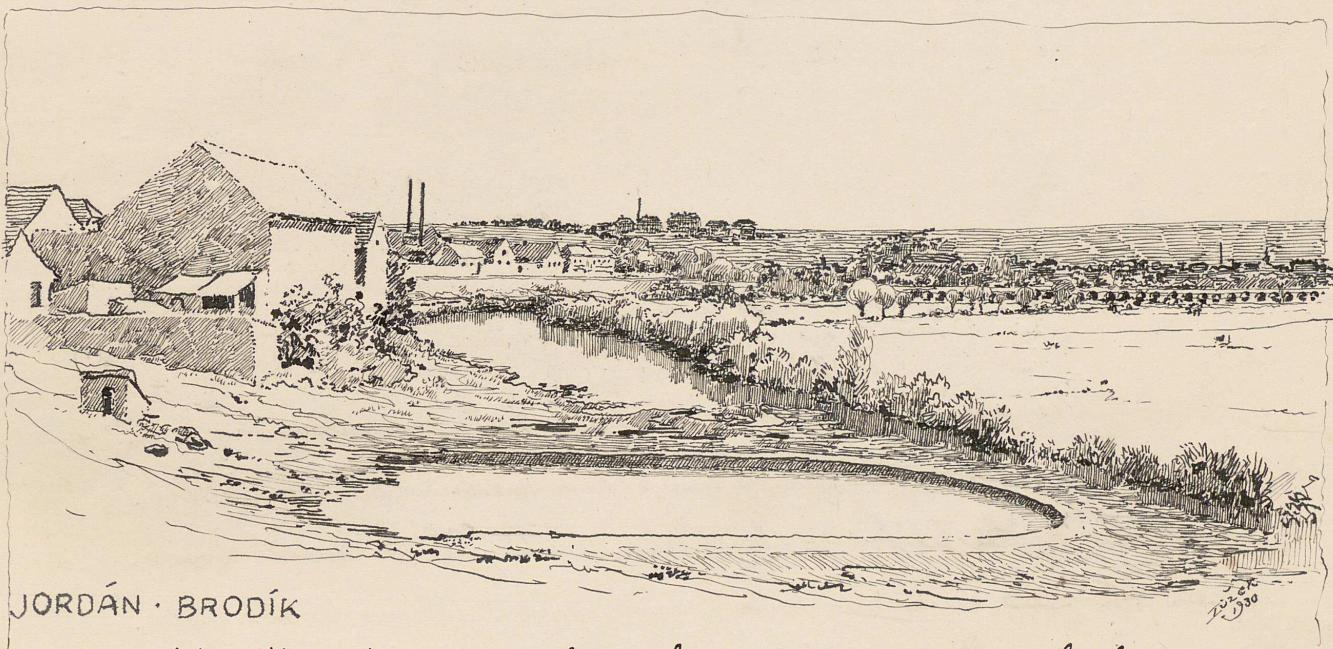
CHALUPA Č. 45 U JORDÁNU

řím řečiště k Dobroměřicům.

Nebyl tu tedy přes luka jeden souvislý most, ale rozličné mosty a odkud se dochoval název „na mostech“. Přesinky po lukách nebylo, to jest pochopitelné. Za to ranská písma je starodávná, poněvadž jest rozhraním katastrálních místní. Brati, při ni počínají i konci dílce luk - tahy k řece a k mostům. Tato cestička není cestou veřejnou, slouží jen majitelům luk v těchto místech k občasnému provozu.

Proti této cestě, na místě, kde nyní panová sýpka, bývalý ovčín.

a škola, býval starodávný panský dvůr. Dvůr byl ve válcových pokromách
a ohněm zkrácen, že nezůstalo po něm památky mimo ovčín, který byl Pancký dvůr
v místě dnešní školy podél silnice Benešické. R. 1887 uhodil do něho
blesk, zapálil a 152 ovci uhorelo a udusilo se. Podal ovčína na ná.
versi proti Lounům byla chalupa ovčáckova, která tam zůstala až
do stavby nové školy. Dvůr pak již dříve přenesen do města dneš.
šho, č. 31. Pzemky obhospodařovalo město ve vlastní režii, ale když

JORDÁN · BRODÍK

městánští správci nevyhovovali a dvůr neprosperoval, byl dán
jednotlivcům v nájem. Měl pak dominikál v Dobroměřicích 539 sly-
chii výměry - rustikál pak právě 1073 slychii, = dvakrát solik po-
zemku půda selská. R. 1862 měl najmut dvůr zdejší a rancký kníže
Schwarzenberg za 4166·40 xl (= as 70.000 Kč), mimo to odváděl roč-
ně městu v naturálních (na špičák) 47 slychii pšenice, 54 říta, 48
ječmene, 47 ovsy = 196 str. obili; a honitby platil 50·40 xl = 900 Kč.

Poslední majemce dvora před pozemkovou reformou po převratu plátil
Kč. Nynější majemce nemá již dvůr - pozemky všecky; pře-dvo-
ře nustalo ha polí a luk. (více o tom při pozemkové reformě)

NA OVČÍNĚ - DLE SOUČASNÉHO NÁČRTU MÉHO LASKAVÉHO PRÍTELE / RODÁKA DOBROMĚŘICKÉHO / ROLNÍKA P.-FR.-SVÍTKA V POČEDĚLICích. R. 1881 BYL OVČÍN PŘI BOURÌ BLESKEM ZASAŽEN / SHOREL A SNÍM 153 OVCÍ SE ZDUSILO A ZHYNULO. NYNÍ NÁTOM MÍSTĚ MODERNÍ ŠKOLA. VÍZ KRONIKU

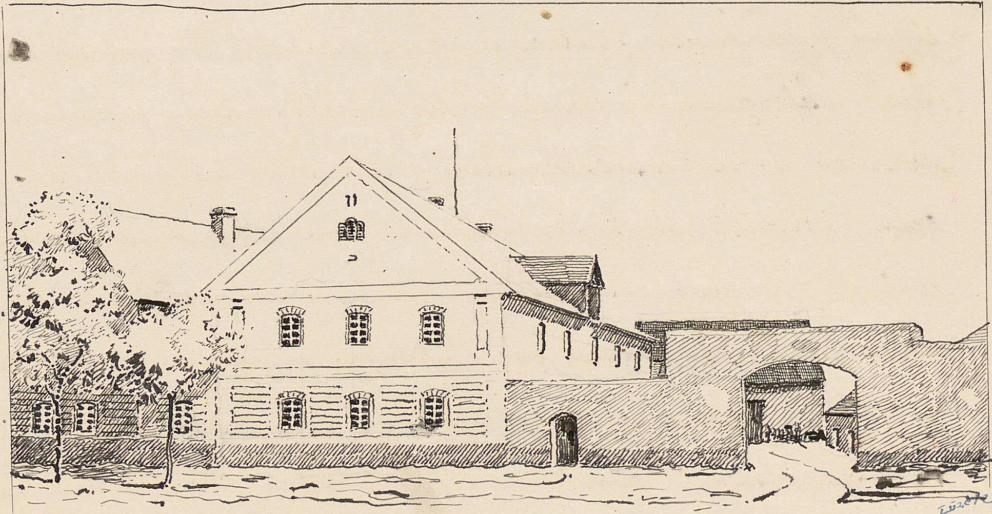
Na předcházejících stránkách bylo vypravováno, jak se dvůr poplužní a ves stala majetkem města Loun v době habsburské, za krále Jiříka a Ferdinanda I., kromě statků šosovních, kterými vladli měšťané lounští přímo. Mimo to zde byli sedláci poddaní. Známkou podanství bylo, že tito sedláci museli odváděti úrok, rozličné dávky a konali nějaké povinnosti robotní ke dvoru. Tenkrát byly ty roboty ještě neveliké, několik dní ve říni, v senoseči, při opravách hrází rybníků, při stavbě ovcí, při opravě a udržování cesty královské, aby byla cesta tak, aby se na ní mohly dva vozy vydoucí (prádný se musel vydoući maloženemu, pěšec jenžci, na mostě měl přednost

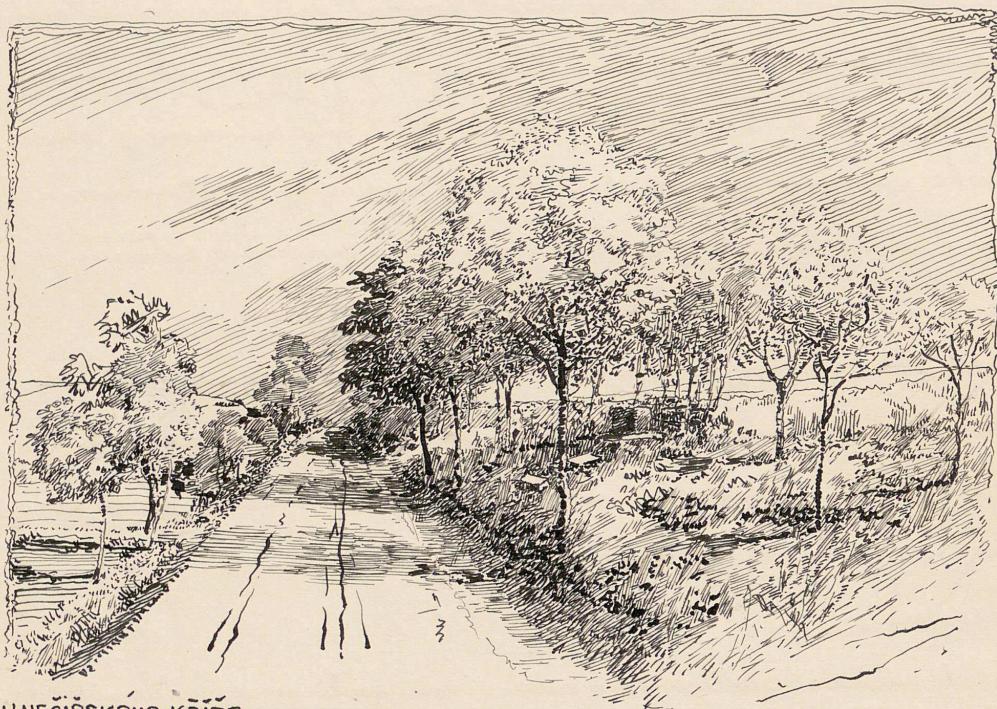
ter, který nář dříve vjezd, druhý musel počkat před mostem), cesty do polí musely se ponechat v sirii 8 kročejů, pěšina 3 kroky. Tuké roboty zavedeny až po Bílé Hore, když r. 1627 byly novovázané staré empfektické smlouvy mezi vrchnostmi a poddanými Kromským krízením císaře Ferdinanda II a sedláci vydáni na pospas a libovili panškou.

Jestli zboru šosovní ve všech věcech náleželo před právo města Loun, před soud městský, pro grunty selské platilo právo veské, rychtář a konšelé vesnické, o čemž svědčí český akt vložený do soudních knih lounských 31. ledna 1403, jejž tuho doslově klademe i s pravopisnými zvláštnostmi:

„Jakobo Pescha Gutlica formund a spravocne sirotka Swachova a Dobromiricz s jedne strany ot tehor sirotka a Martin richbarz ohwadr a Dobromiricz ot sebe sam s druhé strany ortel o zboru w Dobromiricích sur lexi byly jen ssadili a klerymato ortelem richbarz)

STATEK Č. 27

UNEČÍSSKÉHO KRÍŽE

obdržal toho zborie maternin rodiel a to jest celvortej dýľ toho zborie o niečo gest orelovoano. A sirothku su sie tehoz zborie glachovu dostali tovi rodieli. Taka gest Pessa podal na koncheli opravie, ponegewadu su sie tovi rodiely dostali sirotku (zborie o nyč gest ortelovans gira - lira magi prardni a existi bytli by tovi rodiely pred Martinom rieh - larzem. Tu su Conschale maledli, že magi existi a prardni pred nim bytli acr by proti tomu nemluvil. Otaran pak sa Martin opravie mluvili ezo proti conschelskemu maledzu ezi nechce mluviti, tu gest nrekl že nechce proti maledzu conschelskemu mluviti (anira mluviti). "

Smysl toho jest, že se jednalo o vydání dědictví sirotku ustanoveným poručníkem. Dobromířský rychtář Martin měl na sirotčím zborčí (gruntu) podíl po matce dostati (byl tedy strýcem sirotka).

- STATEK Č. HRUŠKOVSKÝ. U. LÍMŮ - č. 13

PODLE SVÉHO NÁČRTU 3 R. 1897

Při jednání o poruštalosti sjednal poručník s rychtářem způsob "rozdílu" - podílu před konšelokým soudem, že sirotku se dostane tři a rychtář jednoho dílu zboží, nález soudu veského rychtář přijal, jemu odporovat nebude ani nechce. Pak vložen - zapsán do knih města, kolik jako by byl notářský, soudně projednán a proveden a na věcnou pamět uředně zapsán pro případ, kdyby se někdy zapomenulo, jak se věc rozhodla a svědkové umřeli. Tu běba vypomenouti, že se nemohlo jednat o skutečné dělení zboží - statku. V té době se statky něměly dělit, rozdrobovat, polé odprodávat, odkazovat od hrubků. Ten musel sirotki stále celý. Teprve od panov. Marie Teresie připravštěna půlení, odděl. části pozemku, kpr. k výmínce. Tak i teprve v době Josefa II. prohlášeno právo prvorozenské, když rodice zemřeli bez křsaftu. Ostatní vybytí podíly, šli do služeb, vdalí se nebořenili často do chudoby.